

SFL's beskrivelse af den irrealle betydning og dens udtryk i engelsk, tysk og dansk

Alexandra Holsting, University of Southern Denmark

Maj Schian Nielsen, University of Southern Denmark/ Universitet i Agder

Author keywords: irrealis, modus, tempus, dansk, engelsk, tysk

Abstract: Betydningskategorien irrealis dækker over sproglige ytringer, der forholder sig til en alternativ virkelighed, fx:

- 1) Peter would give you the apple, if he had one.
- 2) Peter gäbe dir den Apfel, wenn er einen hätte.
- 3) Peter ville give/gav dig æblet, hvis han havde et.

Irrealis manifesterer sig i de tre anførte sprog leksikogrammatisk i verbalbøjning, således at eksempel (4)-(6) med anden bøjning af verbet udtrykker realis:

- 4) Peter gives you the apple, if he has one.
- 5) Peter gibt dir den Apfel, wenn er einen hat.
- 6) Peter giver dig æblet, hvis han har et.

Når man leder i SFL-fremstillinger af engelsk, tysk og dansk, kan man imidlertid kigge forgæves efter en behandling af konstruktioner som disse, idet hverken det semantiske eller det leksikogrammatiske aspekt af fænomenet behandles (se fx Halliday & Matthiessen 2014; Andersen & Holsting 2015; Steiner & Teich 2004).

Formålet med vores præsentation er at diskutere, hvordan irrealis som semantisk og leksikogrammatisk fænomen kan behandles inden for rammerne af en SFL-grammatikmodel. Vi tager udgangspunkt i engelsk, tysk og dansk, idet vi gør rede for, hvilke leksikogrammatiske ressourcer der bruges til at udtrykke irrealis i disse sprog. De tre sprog deler verbalbøjningen som udtrykskategori, men adskiller sig med henblik på den form, der anvendes. Tysk råder over en særlig modusbøjning (konjunktiv II), der er specificeret i forhold til irrealisbetydningen, mens engelsk og dansk bruger fortidige tempusformer med nutidig tidsreference.

Formålet med foredraget er dermed at udbedre et beskrivelsesmæssigt deficit og dermed anskue irrealis ud fra kategoriens funktionelle kendetegn og systemiske adresse.

Referencer:

Andersen, Thomas H. & Alexandra Holsting 2015. Teksten i grammatikken. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Halliday, Michael A.K. & Christian M.I.M. Matthiessen 2014. An Introduction to Functional Grammar. 4. udgave. London/New York: Routledge.

Steiner, Erich & Elke Teich 2004. Metafunctional profile of the grammar of German. In: Caffarel, Alice, James R. Martin & Christian M.I.M. Matthiessen (eds.), Introduction: Systemic functional typology. S. 139–184.